

УДК 343.843

*Калашник Н. С.,
доктор наук з державного управління,
доцент, начальник науково-дослідного
центру з питань діяльності органів та
установ ДПтС України*

ПЕРСПЕКТИВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ КОРЕКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН У СВІТІ

Стаття висвітлює основні напрями, за якими нині розвиваються наукові дослідження в корекційній сфері, а також висвітлюються вимоги, яким мають відповідати ці дослідження за формою та змістом. Автор характеризує вплив трансформаційних змін у світі на формування основних напрямів та перспектив наукових досліджень у сфері корекційної діяльності.

Ключові слова: *корекційна діяльність; дослідження; трансформаційні зміни; глобалізація.*

Статья освещает основные направления, в которых в настоящее время развиваются научные исследования в коррекционной сфере, а также освещает требования, которым должны соответствовать эти исследования по форме и содержанию. Автор характеризует влияние трансформационных изменений в мире на формирование основных направлений и перспектив научных исследований в области коррекционной деятельности.

Ключевые слова: *коррекционная деятельность; исследования; трансформационные изменения; глобализация.*

Постановка проблеми. Активні глобалізаційні процеси відкривають безліч можливостей для наукового пошуку, а й висувають певні виклики. Про важливість й актуальність спільних міжнародних досліджень, вивчення зарубіжного та міжнародного досвіду, запозичення та адоптацію кращих світових практик не варто навіть зайвих раз говорити. Безперечно значущість цих питань і спонукала до підготовки цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання наукового пошуку в контексті міжнародної наукової та практичної взаємодії, а також гло-

балізаційних процесі висвітлювалось цілою плеядою поважних дослідників, як-то Р. Войтович, Л. Ганюкова, В. Бакуменко, М. Білинська, Є. Бородин, В. Голуб, В. Князев, І. Надольний, Н. Нижник, О. Оболенський, Я. Радиш, С. Серьогін, Ю. Сурмін та ін. Значно менше дослідників приділяли увагу міжнародному науковому пошуку саме у сфері корекційної діяльності. Серед робіт у цій галузі можна особливо виділити розроблення В. Синьова, Д. Радова та Н. Калашник.

Через низку причин, серед яких специфіка роботи, певна «закритість» інформації про практику виконання покарань і корекційну ро-

боту з засудженими, вузьке коло фахівців з цієї тематики, можна констатувати, що проблематика методології наукових досліджень у сфері корекційної діяльності в контексті трансформаційних змін у світі, на сьогоднішній день, в Україні є малодослідженою і потребує розробки. Саме ця прогалина у вітчизняному науковому просторі і спонукала нас до здійснення цього дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є характеристика пріоритетних напрямів, а відповідно і перспектив наукових досліджень у сфері корекційної діяльності в контексті трансформаційних змін у світі, базуючись на матеріалах роботи Першого міжнародного симпозіуму досліджень у сфері виправлення (Брюсель-Гент, Бельгія). Відповідно до мети статті ми поставили перед нами такі завдання. Базуючись на матеріалах пленарного засідання, представлених доповідей, роботі у секціях та робочих зустрічах:

охарактеризувати основні напрями наукових розробок у корекційній сфері;

визначити основні вимоги до досліджень у корекційній сфері, які б визначали їх запитанність;

простежити вплив трансформаційних змін у світі на формування основних напрямів та перспектив наукових досліджень у сфері корекційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Найкращим індикатором значущості, актуальності та цікавості наукового дослідження є його запитанність в практичній діяльності відповідної сфери. Не виключенням є і сфера корекційної діяльності. 27-29 березня 2017 року відбувся Перший міжнародний симпозіум досліджень у сфері

корекційної діяльності (Бельгія), в якому автору цієї статті поталанило приймати участь у складі делегації Інституту кримінально-виконавчої служби.

Метою проведення симпозіуму, за задумом організаторів, було вдосконалення способів проведення досліджень з питань виправлення засуджених та корекційної роботи. Мати точну і зрозумілу картину ситуації в системі виправних установ є вкрай важливим для прийняття рішень щодо виправлення в'язнів і колишніх злочинців, а також для майбутнього планування заходів на місцевому рівні. Інформація, отримана на локальному рівні акумулюється на національному рівні для інформування керівників, міністрів і політиків. Крім того, багатьма вченими, неурядовими організаціями та некомерційними організаціями проводяться дослідження задля спроби порівняти цю інформацію на інтерюрисдикційній основі. Відповідно до цього, робота симпозіуму спрямована на визначення етапів опрацювання даних на місцевому, національному та міжнародному рівнях, представлення досліджень, котрі здійснювалися у виправних установах і органах, а також на стимулювання дискусії, в ході якої відбуватиметься обмін досвідом і будуть знайдені шляхи підвищення ефективності цих процесів. Перший міжнародний симпозіум досліджень у сфері корекційної діяльності був організований у співпраці Міжнародної Асоціації виправлення та тюрем (ICPA), Європейської організації тюремних та виправних систем (EuroPris) та Тюремної Служби Бельгії.

У роботі симпозіуму взяли участь 124 учасники з 34 країн світу.

Під час роботи заходу мали можливість обмінятися думками представники навчальних і наукових закладів, а також структур кримінально-виконавчих систем країн Європи (22 країни, у тому числі й Україна), Північної Америки (Канада, США), Середнього та Далекого Сходу (Туреччина, Катар, Ізраїль, Малі, Фіджі, Південна Корея, Пакистан, Сінгапур), Африки (Нігерія, Південноафриканська Республіка, Ефіопія), Австралії та інші. Серед учасників симпозіуму були представники таких знаних вищих навчальних і наукових заходів у сфері виправлення засуджених та організації наукового пізнання кримінально-виконавчої діяльності як фахівці Інституту криминології Кембриджського університету, Оксфордського, Лондонського, Порстмундського та Ланкаширського університетів (Велика Британія), університетів Гента та Вріє (Бельгія), Лідена (Нідерланди), Намібії (Намібія), Лозанни (Швейцарія), Бар Іллан (Ізраїль), Мальти (Мальта), Аархуса (Данія), Південної Африки (Південноафриканська Республіка) тощо.

Базуючись на матеріалах виступів пленарного засідання, представлених доповідей, роботі у секціях та робочих зустрічей симпозіуму, можна констатувати, що основними напрямками наукових досліджень у корекційній сфері є :

методологія наукового пізнання та тенденції у дослідженнях тюремної /корекційної проблематики;

принципи, методи та засоби обробки статистичних даних й інформації для досліджень тюремної /корекційної проблематики, а також закономірності її висвітлення і публічного доступу;

нові тенденції у міждержавному тюремному співробітництві та роль наддержавних структур у ньому;

управлінські механізми тюремного менеджменту різних рівнів;

індикатори ефективності здійснення корекційної діяльності;

стан здоров'я засуджених, його вплив на їх поведінку, технічні засоби контролю агресії та профілактики неконтрольованої поведінки, спричиненої фізіологічними процесами;

міждисциплінарні, мультідисциплінарні та інтеріюрисдикційні дослідження в корекційній сфері тощо.

Переходячи до другого завдання нашого дослідження, наголосимо, що представлені у цій статті основні вимоги до досліджень у корекційній сфері, є відносно умовними. Під час симпозіуму фахівцями Кембриджського університету був запропонований «Маніфест досліджень тюрем та у сфері корекційної роботи». Він обговорювався впродовж трьох днів роботи симпозіуму та був схвалений представниками наукової спільноти, присутньої на цьому заході. Більшість вчених і практиків погодилися з основними принципами побудови й організації наукової роботи, представленими у цій сфері.

«Маніфест досліджень тюрем та у сфері корекційної роботи» представила доктор наук Алісон Леїблін, професор Інституту криминології Кембриджського університету, яка є одним з його розробників. Окреслимо основні принципи наукових досліджень у корекційній сфері, відповідно до цього Маніфесту:

1. Підтримка та виховання найбільш здібних кадрів (*передбачає*

відбір та формування наукової еліти з найбільш працьовитих дослідників).

2. Підпорядкування досліджень тим напрямом, де є проблеми в установах виконання покарань (дослідження проводяться не в взагалі по проблематиці, а відповідають на конкретні виклики – проблеми, що є «тут» і «зараз» в установах виконання покарань та інших підрозділах, які здійснюють корекційну діяльність).

3. Створення діалогу (діалог передбачається між практиками та науковцями, науковими школами, політиками та науковцями – консультації, експертизи тощо).

4. Робота щодо створення науково-дослідницької спільноти і розвиток довіри (йдеться про баланс доцільності досліджень, а для цього об'єднання найкращих фахівців різних сфер та наукових шкіл, та здорової наукової конкуренції, створення атмосфери взаємної довіри науковці, яка б базувалася на захисті авторських прав та повазі до недоторканності інтелектуальної власності).

5. Мета для інтелектуального відбору даних (наукове дослідження має бути підпорядковано чіткій меті, і саме підпорядковуючись їй можна створити дослідження, яке б вирішувало б проблему і відповідало б на запит практики відповідно до п.2 Маніфесту)

6. Розробити триєдиний підхід для дослідження (такий підхід до роботи з інформацією можна виразити так: «Дані => Інформація =>Знання. Одні статистичні дані можна трансформувати в інформацію задля мети різного порядку, а ця інформація трансформується в індивідуальні знання кожної особистості – дослідника, практика, політика, студента тощо.

Питанню збирання статистичних даних та перетворенню їх в інформацію для користування фахівців різних сфер або широкого загалу приділялося колосально багато уваги, майже в кожній доповіді з усіх напрямів. У результаті практики і науковці всього світу дійшли висновку, що у сфері корекційної роботи, все ж таки важливим є обмеження інформації у доступі не фахівців цієї сфери. І це жодним чином не суперечить принципам демократії.

7. Опора тільки на аутентичні/оригінальні дослідження (передбачає відхід від «книжних» суто інформаційних досліджень, де опора йде виключно та теоретичні джерела, бажано проведення в межах кожного дослідження власних практичних пошуків, розробок або апробацію власної методики);

8. Форма дослідження методів управління і принципів, які необхідні для підтримання такого дослідження (мова йде про менеджмент знань на кожному рівні взаємодії: індивідуальний, локальний (навчальний заклад чи установа), країна, співвідношення наука-практика, міждержавний рівень, світова наукова спільнота).

9. Заохочення пробного навчання, груп обговорення, розширити роздільне та повздовжнє вивчення проблеми (перш ніж створювати великі наукові проекти необхідно опробувати наукову гіпотезу на первинному, локальному рівні, це дасть змогу корегувати науковий посыл та здійснювати наукові пошуки у запитаному практикою руслі.

Наприклад Кембриджський університет запровадив так звані «літні школи». В літку запрошуються практики корекційної сфери з різних галузей на декілька днів. Під час їх

спілкування науковці просто дають тему для обговорення і тільки слухають і спостерігають, як практики реагують на саму ідею. Відповідно до реакції корегується наукова гіпотеза, а відповідно і напрям майбутнього дослідження)

Завершуючи розгляд основних принципів наукових досліджень у корекційній сфері, можна зазначити, що більшість цих підходів не є новими для вітчизняної науки, але працювати у відповідних умовах, на жаль, здатні не всі українські науковці.

Третім завданням цієї статті є простежити вплив трансформаційних змін у світі на формування основних напрямів та перспектив наукових досліджень у сфері корекційної діяльності. Відповідно до останніх розробок можна визначити три основних глобальних чинника, які суттєво впливають на формування напрямів дослідження.

По-перше, поступове розмивання кордонів між країнами та посилення ролі міжнародних організацій та наддержавних структур. Саме ці трансформаційні процеси у світі і зумовлюють нові тенденції у міждержавному тюремному співробітництві та роль наддержавних структур у ньому. На сьогодні вже йдеться про створення єдиного простору в корекційній сфері для Канади та США, Євросоюзу, Країн Скандинавської співдружності тощо.

По-друге, розвиток інформаційних технологій. Це надало можливість обміну інформацією про за-

суджених, які переміщуються з країни до іншої країни в межах наддержавних утворень відповідно до домовленостей між країнами. А також створення спеціальних баз інформації про засуджених осіб не тільки на міждержавному рівні у межах одного виду діяльності, а й міждержавної міжвідомчої взаємодії.

По-третє, масова міграція (трудова та вимушена через військові конфлікти) веде к переформатуванню корекційної діяльності, тому що у низці країн кількість засуджених з інших країн приблизно така сама, а подекуди навіть більша ніж кількість засуджених-громадян цієї країни.

Висновки. Розкривши завдання, які стояли перед нами в цьому дослідженні, вважаємо за необхідне наголосити. Перспективні напрями наукових досліджень у сфері корекційної діяльності в контексті трансформаційних змін у світі нині визначаються переважно потребами практики, економічною доцільністю та швидкими соціальними змінами. На законодавчому рівні масштабних змін не відбувається, всі країни намагаються відповідати мінімальним стандартним правилам поведіння із засудженими. Щодо наповнення корекційної діяльності, тут є безліч варіантів. Як було зазначено на самому заході, такий щорічний симпозіум має стати новим щаблем не тільки міжнародного наукового співробітництва, але й розвитку систем виконання покарань у цілому світі.

Список використаних джерел

1. URL.: https://ejustice.europa.eu/content_european_training_networks_and_structures-122-en.do

2. Матеріали Першого міжнародного симпозиуму досліджень у сфері корекційної діяльності. URL.: <http://icra.ca/1st-international-correctional-research-symposium-overview/>

N. Kalashnyk,
*Head of the Research Center on the activities
of institutions and bodies of the State
Penitentiary Service of Ukraine
Doctor of Science in Public Administration,
Associate Professor*

PERSPECTIVES OF RESEARCH IN CORRECTION ACTIVITIES IN THE CONTEXT OF TRANSFORMATIONAL CHANGES IN THE WORLD

This paper describes key areas where currently developing research in the field of correctional work, and also the form and content of these studies. The author characterizes the impact of transformational changes in the world on the formation of the main directions and prospects of research in the field of correctional activity.

Based on materials performances plenary session reports, work in sections and workshops of the 1st International Correctional Research Symposium in Belgium, 27-29 March 2017 author states the main areas of research activity in prison and correctional work with inmates. Also in the article there is author's position on major global factors that significantly influence the formation of areas of research in prisons and correction.

The author outlines the basic principles of scientific research in the field correction in accordance with international requirements and determine their value for scientific space Ukraine.

According to the latest researches the author identifies three main, on her opinion, global factors that significantly affect the formation of research directions.

The first, the gradual expansion of borders between countries and the role of international organizations and supranational structures.

The second, development of information technologies. It is provides an opportunity to exchange information about convicts who move from one country to another within the framework of supra-state entities in accordance with the interstate relations. And also the creation of special databases on convicted persons, not only at the interstate level within the framework of one activity, but also interdepartmental interagency cooperation.

The third, mass migration (labor and forced due to military conflicts) leads to reformatting of correctional activity.

Key words: *correction activities; research; transformational change; globalization.*

Надійшла до редакції 14.09.2017